

Märkta

Kira Carpelan

© Kira Carpelan 2012

Karl M kommer hem, ringer inte sin dotter, utan tar ett glas whisky och ser tankfullt ut över hamnen. Det är en liten stad. Han har en handfull kollegor och knappa resurser. Stop.

Sommaren brinner i Moskva. Ned kommer bilder. En lustyacht utanför Dagö, Estland med mäktiga italienska män: Guido, Luigi (Gianni). Branden är överklig. Båten är enorm. Mannen är riktig. Han är den som bestämmer. Han har överblick, ser hela bilden. De övriga ser bara delar. Det läcker lite i rätt mängd som ett dropp till olika medier. En mäktig man talar inte han nickar, frågar inte han vet. Han är underrättad eller övertygad. Valutan är hemligheter och begär.

Riktningar och syftningar ändras. Det finns saker som alla vet. Hon svarar fel i ett samtal. Fel med flit. Mitt i ett ostron. Det finns inget som heter stil. Hon gör sig ny. Låter bli att bryta mönster. Tänker på en vänskap som inte är densamma. En punkt. Något har ändrats. Kan inte vara vän. Ett dokument med plats för tecken på motstånd. Det finns (inga) tecken på motstånd.

En överkligt verklig barndom från en tid och plats lika avlägsen som rymden. Finns inte, fanns det? En plantage som svämmar över varje år, en bror och en mor. En gammal limousine. Drinkar, fuktig luft, syrsor och gammaldags biltutor. Folksamlingar, ljud av djur. Asfaltrat? Knappt. Ett sorl. Skum belysning. En tropikhatt, filthatt och klänningar som tält.

Lite annorlunda minns jag ljuset i norr, myggen, myren, basturöken, björkriset och älven. Brunt lent vatten. Mjukt som glass. Sanddyner, vass och tall. Det finns inga likheter mer än minnets skimmer, berättarens suddighet och exakthet. Det som utelämnas som är det tydligaste. Skarpa klipp, urklipp, bortklipp. Överstruket. Nerpackat. Luktat damm och gammalt läder och tidningspapper. Märkliga samlingar för minnet, ur minnet, urminnes. Vi heter vad ni vill. Vi letar efter slängda pinnar, stenar, kottar, lappar. Tappade saker. Slänger dem igen. De var inget att ha. De var lika dammiga och trasiga som första gången de slängdes. De slängdes dåligt. Blev hindrade. Förgäves.

Fotografier. Vi vet att de saknas. Bilderna som beskriver hur det var. Finns inte. Bra eller dåligt?

Tusen bilder, säger ingenting. Tusen ord, hur många sidor? En och en halv? Man hinner inte klart.

Avbruten.

Ett ord. Interdit. Förbjuden. Stop.

Liten man i sina bästa skor ler och knyter näven. Smakar illa i munnen, bara kaffe inget vatten, törs inte säga vad han tänker. Vet inte riktigt vad han ska tycka. Oroar sig. En diffus känsla som han vet är dålig. Något viktigt kommer att gå sönder. Stop.

Som om det vore en film. De älskande i huset vid den
lilla dyiga sjön. Leker lycka. Bilden rasar. Huset rämnar.
Sjön göds över. Båten sjunker. Trädgårdsmöblerna rostar.
Badbryggan murknar. Putsen flagnar. Vägen sköljs bort.
De försvinner. Syns inte.

Jag bestämmer att du ska tro på vad jag skriver. Du ska tro att det är sant. Du ska tro att det handlar om dig. Du ska känna igen dig, bli smickrad och oroad på samma gång, undra hur jag kan veta det? Jag vet vad som har hänt dig.

En skylt i neon på en bakgata i Tokyo, kväll och regn. Spöregn. Skyfall. På riktigt, det är inte en film. Skylten är anonym. Nästan tråkig. Dörren ser igenbommad ut men är öppen fastän tung. Trappa ner till en gång som leder fram till en stor lokal i dunkel. Ljusriggar i taket och ett DJ-bås i ett hörn. Det luktar sött och fötterna klibbar fast i golvet. Ingen ventilation men ändå susande ljud. Brus. Som från ett aggregat. Tiden är inte inne. Det som händer här har hänt eller dröjer. Rummet väntar.

Scenen känns gammal, som på en förortsteater, ett sjuttiotalsprojekt. Golvet knakar och stolarna håller knappt ihop. En reva i mattan gör att man snubblar i sidogången. Gradängernas linoleum är torrt som korbrod. Utanför huset kullerstenar. En nödutgång. Dörr till ett soprum. Maskrosor.

Det här är någonannastans. Inte en människa hittar hit.
Förutom en gammal entusiast med slitna inneskor och en
gigantisk nyckelknippa. Rökare.

Damen på uteserveringen i modemagasinet ser sig i fickspegeln och lägger till puder eller läppstift. Hon ska föreställa fransk. Uteserveringen ska föreställa vår eller tidig höst. Vätskan skall vara vin eller aperitif. Hon väntar på en man eller väninna. Hon är föråldrad. Desperat. Låtsas inte om det.

I samma stil fortsätter de. Hon, hennes dotter och deras vänner. Blundar. Galenskapen ärvs och utvecklas. Ingen säger något, gör något för att hindra det. De väntar. De tror att det kommer en ny tid. En ny tid som för med sig förändringar. Så att de slipper ta initiativ. Slipper fatta beslut. De rör sig långsamt, lever följsamt. Frasande kjolar och klirrande koppar på silverbrickor. Ängsblommor i små vaser på byråer. Rökdon i kopparplåt. Filtduk för kortspel och virkade sjalar för sensommarens kvällsstunder på verandan. Någon har en hatt och hårnålar. Någon har vattenkammat hår. Blanka skor. Slaget står om gården och de förlorar. Ger sig av. Förnöjsamt. Nästan uppsluppet.

Det finns fler sidor. Saken. Hon gormar och ryter, hytter med näven, spärrar upp ögonen. Spegeln är stum. Hon ska visa dem. Minsann. Läger på ett lugnt skimmer över hela sin person, som ett sorgflor, tunt lager av förebråelser, omärkliga oförätter sparade och knyplade till en nätt liten duk.

Lilla Skvallerbyttan känner sig dränerad, förnärmad och lite förvånad. Ingen kan ana vad hon just hört. Oslagbara rykten. Fantastiska fantasier. Lilla S bekymrar sig för allt möjligt. Det angår henne, berör henne starkt. Hon känner sig delaktig. Andra människor finns, som en fond i hennes tillvaro, med sina besvär och olyckor. De fyller ut och fyller på hennes värld av föreställningar. De är andra människor som också rör sig, kretsar kring, henne. *Hennes* värld befolkas av andra människor. Ibland hamnar de i vägen, liksom uppstår framför henne. Ibland glömmes hon bort dem. En del försvinner. Hon vet inte vart eller hur, märker inte när det händer. Hon upptäcker det senare och lägger huvudet på sned en knapp sekund och ser ut att begrunda det. Men hon stannar bara till en aning, som man väjer för ett barn eller en gammal person som råkar i ens väg, innan hon fortsätter nysta i sin röda tråd, berättelsen om hennes liv och de människor som just nu befolkar det.

Sue Ellen möblerar om. Flyttar wiskyn och glaset och isbitarna ut på terrassen till det lilla bordet vid poolen. Så, JR behöver synas i bättre ljus. Salongen med den mörka inredningen i trä gör stämningen skum. Ute skiner solen på de gul och vitrandiga markiserna vilket ger ett varmt och vackert ljus. Till och med han ser mild ut.

Det lilla huset i gläntan har ruttnat. Mössen och flugorna har tagit över rummen. Gamla burkar i skåpen som rostar, pudertorr svart smuts på hyllpappret och en dimmig blomvas med spår av gullvivor. Vedspisen känns nedgrävd, igenbommad, farlig att använda. Skorstenen är inte att lita på. Linnets i sängkammaren har möglat och gardinerna är blekta efter fönstrens konturer. I golvspringorna ligger skräp från generationer små djur.

Annika har sin rosa orangea pullover.
Tommy blå byxor.
De har fått dagens kok med stryk.

Kvinnan i terapeutens arbetsrum är terapeuten. Hon kom just på det. Att det är ju hon som är terapeuten. Skräckslagen. Hon ser sig själv i speglingen i den svarta marmorskivan. Märklig varelse. Märkande. Märkt. Hon är märkt. Alla suckar som suckats i stolen mitt emot har landat på henne. Hon är grå av suckar. Hon är spröd av suckar. Stelnad och spröd. Hon blir osäker på om hon kan resa sig. Om hon reser sig finns det risk att hon rasar ihop till en hög av aska. Hon stänger av telefonen och sitter blick stilla. Väntar ut det. Luftfuktigheten återvänder långsamt, hon andas in och fördelar elasticiteten ut genom lederna, ut i spetsen av fingrarna, tårna, öronen. Om fem minuter kommer nästa klient, nästa användare som ska använda henne. Hon blir långsamt till igen. Återfår sin substans. Hon grimaserar försiktigt, rör nacken i en halvcirkel, rullar axlarna långsamt, tar tag i armstöden och känner om vaderna tar emot den överförda tyngden och så reser hon sig sakta, skjuter ut stolen med baksidan av låren, lyfter armarna ovanför huvudet och sträcker sig uppåt taket. Blundar. Skakar långsamt på huvudet, böjer nacken och öppnar ögonen. Rummet är kvar, bordet stolen mattan och den blanka skivan.

Rut ritar en kontur runt olika länder. Vanskligt, i en helt egen dimension som gör avtryck i människornas vardag. Betydelsefullt för gränsvakter och resande, banker och transportföretag, regeringar och släktingar, nationella helgon och förbrytare. Hon saknar sin man.

Hon glömmet Indra och hans dotter. Som bergatrollet har han somnat, sover i sjuhundra år. Minst.

Bara en enda gäst kom. Mårten. Glad för att man är glad i hans ålder. Trivsamt klädd och godmodig. Bjudningen är för stor, otymplig, men genomförs ändå. Tar av maten, tårtan, kaffet. Sitter i soffan, ställer fatet på bordet, koppen på fatet, skeden i koppen. Fortfarande godmodig. Han är inte i krig, han är fredad, han mår fint. Kanske någon mer kommer? Kanske får han sällskap? Han behöver inte se sig omkring igen. Låter bli att se sig omkring igen. Låter bli att se mot dörren. Slappnar metodiskt av i axlarna. Släpper händerna i knät och vänder handflatorna mot taket. Han mår fint.

Det ekar. Rut minns inte längre vad hon tänker för det ekar så. Hon lägger pussel. Pillar bort skorpor. Röstar nej. Säger ifrån till vem helst det rör. Ringer in i direktsändning och undrar. Samlar sig och räknar. Oförätt, oförätt, huvudrätt och efterrätt. Kaffe med påtår. Tar två, tack, tack det var gott. Bjudningens tjugigaste lilla tomtebloss. Allas körsbär. Rut, så du ser ut! Underbart att ha dig här. Slå dig ner i soffan. Kaffe hit och dit. Ja visst, säger du det. Rut ut ut slut. Trött. För mycket sött. Hon ångrar sig. Vill gå hem. Upplösas och kräkas.

Terapeuten minns ännu en dag på stranden. Lotto har tandvärk. Associeras med metall, hård galon och pappersmugg. Associeras med skolkorridor, bucklig plåt och linoleumgolv. Associeras med lera, dagmask och höstlöv på teckning. Associeras med fruktstund.

Ett ord som söks enligt allmänna sökkriterier hittas ej.
Sökes bäst som inte sökes alls. Till sist och genom
bakhåll lämnar annat ut ordet. Upphittat med Aha! Och
~~mycket distraktion. Dist, dist, visst, kvist.~~
~~Rimmbåddagochnatthattifnatt.~~

Enkla resor inga tullar. Ställer undan i en garderob ett stycke barndom. Hon har väntat. Garderob med träplanksgolv och linnelukt. Likt ett skafferi jag känner. Hon var stolt över den. Visade den gärna. Vilket nötte ner den. Nu är den slut.

Sue Ellens sista drink. Ur stora scenens tiljor växer vita liljor våran diva är död, diva är död. Alla i salongen, full till ut i gången rasslar med smycken och fransar, svanar i svart och plåt, överallt gråt och så ler man, ser man kameran blixten glitter. Mattan är död, mattan är död rutten av regn. Vi lämnar hotellet in i ut ur taxin hastigt svettigt flyr till vråna blöt om tårna skorna blev våta göm dom göm dom. Sprit var det här, här var det sprit. Lukt av fuktig ull och herrparfym, öl i glas och en bartenders händer. Lime och tranbär. Här, vi är här.

Till botten gå, grundligt med omsorg, ett samtal om iver, det som driver. Mitt hjärta försvann. Min spegel sprack. Min lilla docka dansar någon annanstans. Tåspetsbalett (raskt i trav) så nätt och så lätt och så nätt och så lätt. Så rätt. Hon lämnade mig så fjäderlätt. Mina urdruckna glas i högar omkring, tunga möbler och en flygel. Dammlukt och dimma. Fjärran länders måttliga dragningskraft är bekymrande som en tunna cement om benen och fördjupar tillvaron i det sagolika sjunkande slottet. Hon ber för sina barn. Låt dem få flyta ovanpå, låt dem inte bli kantstötta. Ser sitt eget nötta jag i kammarfönstret, klackar ner till matsalen, ekande ensam stillsam supé i skymningsljus och utsikt över spegelfjärden. Vad kunde göras annorlunda. Hur hamnade hon här. I sitt eget syrliga läroverk, mästare i avstånd.

Lilla S undrar vart hon ska rikta siktet härnäst. Vad är begärligt i vår? Vad ska framhävas nu? Det är ett intrikat spel med knappa resurser och få verkliga chanser. Hon är inte helt säker på att hon vet att uppmärksamma när de dyker upp. Hon kan ha missat någon.

I sin sorg över en förlorad värld samlar Rut på gamla saker. Hennes mammas, mormors, farmors gamla accessoarer, läppstift, handskar och skor. Hon ignorerar att det luktar surt. Gömmer dem i vackra askar uppe på hyllan i garderoben. Som om hon ägde dyrbara hattar. Sprayar med parfym. Endast rent linne under. Hon har blivit ensam. Bjudningskortet kommer inte som de brukade förr. Har folk inte bjudningar längre eller bjuder de bara inte henne, funderar hon. Slår bort misstanken att det är det senare som är fallet. Fallet. Om hon bara orkade skulle hon ställa sig på scenen, glänsa och trånas, som hon vet att hon kan. Om hon bara fick. Hon har inte tillträde längre. Hon bedrar sig själv, och medvetet.

Terapeuten tar emot Karl M klockan åtta på kvällen på hans egen begäran. Det händer ofta att han bryter mitt i en session. Måste till sitt arbete. Hon har valt att tro på honom. Karl M är blöt av regn med en gul halsduk om halsen, eftersom han fick den i julklapp av sin dotter istället för ett paraply som han önskade sig och nu kan han inte med att köpa paraplyet själv – det är som om hon bestämt att han inget ska ha. Han lämnar de våta kläderna på klädställningen och förblir sedan stående med armarna hängande rakt ner utefter sidorna som på teatern. Terapeuten ber honom sätta sig. Han låtsas inte höra henne och låtsas sekunden senare att han får lust att sätta sig och gör det. Han gör som han vill. Hon ser sig omkring som om han är nyfiken på rummet och intresserad av vad detta möte kan tänkas leda till, fastän han vet hur det ser ut och vad för slags samtal de kommer att ha. Han frågar hur hon mår, som om de var vänner eller kollegor. Hon svarar genom att nicka snett åt sidan som man gjorde förr på teatern. Spelet kan börja. Terapeuten som inte längre är terapeut och polisen som inte längre är polis, sitter som om de drack te i Underlandet.

Rut går ut och går. Hon har alltid bråttom, ser till att se ut att ha bråttom. Hon går snabbt bort till torget, sneddar tvärs över och går tillbaka hem genom att ta höger och sedan höger och höger igen. Efter dryga fjorton minuter är hon tillbaka i våningen. Hjärnan känns uppfriskande tom. Som förr efter en tur med ärenden på stan. Hon har inga ärenden längre. Hon får maten hemkörd och hennes sonson sköter räkningarna.

Bedagade kvinnor i barer och frisörsalonger. Dricker för mycket, spelar om livet, förlorar och försvinner. Går in i sina garderober. Sorterar efter årstid, färg och mönster.

Från Mårtens horisont. Lilla S håller sig upptagen.
Räknar minuter till timmar till dagar. Som ränta på ett
sparkonto. Tiden går. Lilla S föraktar Mårten och Mårten
gör detsamma. De delar bara tillvaron tillfälligt.

Sue Ellen hemma i köket röker under fläkten och tänker på att det var länge sedan någon faktiskt rökte under fläkten. Det var en annan värld, en tid som ingen minns, bara den bilden, en kvinna med papiljotter i håret som pratar i telefon, målar naglarna och röker under fläkten. De bor i förorter och småorter. Kvinnorna. Kanske dammsugaren står framme, eller ett doftkrus med äppeldoftolja på en liten virkad duk, eller bådadera. Alla dessa saker som Sue Ellen håller reda på. Hon dammar dem och ser dem, betänker dem. Möblerar om bland dem, flyttar den lilla glaskatten till hyllan där svanen seglar fram och ställer mässingsstaken i fönstret istället för på soffbordet. Lampetterna får nya skärmar med nya fransar och nya glödlampor. De blir svårare och svårare att få tag i. Det betyder något tänker Sue Ellen. Har hon blivit gammal? Hur gamla är barnen? Har hon barnbarn? Ja ett par. Går de i skolan? Ja de gör visst det. Har de tagit studenten till och med? Den ena gjorde ju det för en tid sedan. Hur länge sedan var det? Hon minns inte. Stannar i tanken, hejdar den. Hon lever. Glaset klirrar av isbitar i samma form som alltid, stora och rundade i hörnen. Det är samma Whisky. Samma glas. Samma dova värk i huvudet om morgnarna. Samma ludna andedräkt. Badrummet går i rosa. Morgonrock, tofflor och badrumsmatta i rosa frotté. Hon står på tröskeln och är för en stund osäker på om det är kväll eller morgon, eller mitt på dagen? Har hon ätit lunch? Rastat Nicky? Trappan ner till hallen och vardagsrummet är upplyst av solen. Det måste vara förmiddag. Hon har inte ätit lunch. Hon har inte rastat Nicky. Hur kom hon hit? Hon måste ha gått hit upp efter morgonkaffet. Var det för att hämta något? Skulle hon klä sig? Hon skulle klä sig och gå ut.

Hon skulle ta en promenad med Nicky. Kanske bort till affären. Köpa glödlampor till lampetterna. Och en kvällstidning till Junior. JR rättar hon sig, han hatar henne när hon kallar honom Junior. Hon känner hur han verkligen gör det, hatar henne. De är lika dammiga som glaskatten bakom öronen och ibland hatar de varandra. Vad betyder det? tänker hon. Har han ett kontor i stan? Vart tar han annars vägen om dagarna? Det är en förvirrande förmiddag. Sue Ellen har svindel.

Nere i källaren förvarar Mårten sin elgitarr. Förut var den en symbol för möjligheterna i hans liv, allt han kunde göra. Nu är den en smärtsam påminnelse om allt han inte kommer sig för.

Tommy synar sin figur. Han minns när han läste Thorau och klarade sig hela förmiddagen på bara en apelsin till frukost. Alla tyckte han var vacker, särskilt han själv. Han saknar sina konturer. Hans kropp har tappat formen. Han passar bara i brunt nuförtiden. Han känner sig så gammal. Flickorna blir yngre och yngre. Alla med samma raka blonda hår och smala färglösa ansikten. Har han blivit en gubbe utan att märka det? Är det femton års ålderskillnad? Tjugo? Har han tappat bort sig? Har han blivit löjlig? Han var ensam och stark. Är han ensam och löjlig nu?

Jag kommer att bli sårad, tänker Annika. Jag gör det inte. Jag ger dem inte nöjet. Jag stannar hemma, gömmer mig i garderoben. Jag tar inte steget. Hon fattar aktivt detta beslut medan hon städar ur lådorna i skrivbordshurtsen. Måste livet vara enhetligt? tänker hon sedan. Det som kallas sprickor i fasaden är det sådant som hur jag väljer att sortera mina kläder och saker eller fylla min fritid eller vad jag lånar för böcker på biblioteket? Behöver det finnas en röd tråd - synlig?

På sin väg till affären ser hon löpsedeln om mannen som häktats misstänkt för mordet på sin hustrus älskare. Det är här i stan. Rättegången inleds måndag. Hon funderar på att gå och lyssna. De var skolkamrater. Sue Ellen var på vippen att gå med honom ut en gång. Varför det inte blev av kan hon inte riktigt minnas. Han var stilig. Men det var något som var annorlunda. Han hade ett eget sätt att röra sig. Som om han inte förstod att de iakttog honom. Som om det inte angick dem hur han rörde sig. Hon minns att det var skrämmande. Kanske var det därför hon ställde in träffen? Han var självständig när man inte skulle vara det. Han stack ut utan att det var medvetet.

Hela huset bebos av en mjuk känsla av överlägsenhet. Vackra saker, dyra möbler, många böcker, hembakt och vällagrat, välavvägt och finkänsligt placerat, helt och rent med en doft av honung, lavendel och YSL på gästtoaletten. Det är tyst, dämpande mattor och treglasfönster, varmt, gott om isolering och en stabil värmepanna och behagligt ljussatt, punktljus från danska lampor i olika former och typer. Barnen gör läxorna vid det stora matbordet i köket eller på fårskinnsfällan i soffan. Platteven visar filmklassiker med dämpat ljud en fredagskväll ihop med en stickning i angoraull och lindblomste. Lilla S kastar tidningen till andra sidan rummet. Drömmen blir inte sann. Det snör ihop sig i halsgropen. Hon borde få ha det så. Hon har förtjänat det. Det är inte rättvist. Hon kunde äta gröt och rovor resten av sitt liv bara hon visste att hon en dag fick ha det så.

På andra sidan gatan bor damen med sonen som säljer knark. Sue Ellen ser honom komma och gå genom garaget dygnets alla tider. Alltid lika sur och illa klädd. Träskor och tubsockar. Rivstartar sin skrotiga sportbil. Stackars den gamla damen tänker Sue Ellen. Eller knarkar hon också? Som en riktig Hollywoodstjärna, på Sunset Blvd.? Sue Ellen tar ett bloss på cigaretten, pillar på lampettens fransar och en klunk ur glaset – klirr. Hon har i alla fall fått i papiljotterna idag. Kanske går en tur till affären, köper lite juice och en krukväxt. Hon skulle gärna bli bjuden hem till damen med sonen i träskor. Men hon är rädd att hon inte skulle veta vad hon skulle säga.

Rut åker till Afrika. Hon förstod plötsligt att det är där hon kommer att finna sig själv. På savannen, eller i djungeln. Någonstans i en khakifärgad dräkt med fräkniga armar. Hon ska komma hem med tyger, färger, erfarenheter och exotiska upplevelser. Hon ska möblera sin lägenhet med trämasker och kulörta vävar. Hon är Meryl Streep.

Tommy glömde solglasögonen hemma. Han känner det ängsligt i magen. Som att inte hitta hem, veta vad man heter. Tänk om han fick vara sjuk på riktigt. Fast ändå inte. Lagom svart, lagom skör.

Rut – instabil kvinna i medelåldern
Lilla S – flitig underdog och streber
Karl M – bedagad polis nära pensionsåldern
Sue Ellen – förortshemmafru från 80-talet
Mårten – musiksribent i sina bästa år
Terapeuten – stabil kvinna i övre medelåldern
Tommy – hipster 1
Annika – hipster 2